

УДК 712

ЛЕНД-АРТ ЯК МИСТЕЦЬКЕ ЯВИЩЕ В ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ

Ніщенко Є.¹, студ., Малиновська Т. С.², ст. викл.

ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Українського державного університету наук і технологій

¹ 23097arc.nishchenko@365.pdaba.edu.ua, ² malynovska.tetiana@365.pdaba.edu.ua

Постановка проблеми. Художники ленд-арту у своїх творах звертаються до тем екології, історії чи соціального життя, сприяють їх виявленню, обговоренню і осмисленню. Водночас цей шар художньої творчості залишається не дуже дослідженим. Недостатньо простежений розвиток мистецтва ленд-арту, не відстежені тенденції, не виявлені ідеї і мотиви, що рухали окремих художників, не зібрана інформація про регіональні особливості розвитку.

Мета дослідження. Дослідити творчість художників ленд-арту в контексті мистецького руху в ландшафтному дизайні.

Результати дослідження. До найдавніших об'єктів мистецтва, до якого можна застосувати визначення «ленд-арт», належать геогліфи Наскі. Поряд з астрономічною та ритуальною версіями існує цілком правдоподібна думка про те, що створюючи подібні гігантські малюнки, стародавні перуанці демонстрували мистецьке самовираження. Дослідження цих малюнків, ймовірно, дало певний поштовх до народження ленд-арту як мистецького явища. Споглядати ці зображення в усій красі можливо лише з повітря – так само як і деякі зразки сучасного ленд-арту.

Терміном «ленд-арт» (від англ. *land* – земля, *art* – мистецтво) означають твори митців, що виникли в природному середовищі, за умови, що останнє складає в них вагомий семантичний і структурно-композиційний частину [1]. Ленд-арт був частиною руху концептуального мистецтва 1960–1970-х років, заснованого групою митців-новаторів, які досліджували природні місця, альтернативні форми художнього вираження. Ленд-арт виник як художній протест проти штучності, пластмасової естетики і комерціалізації мистецтва. Але перш за все – це робота з простором, з ідеєю, символом, з властивостями природних матеріалів, звуками середовища, яка не спирається на будь-які види образотворчого мистецтва, а тільки на досвід художника, пропонуючи йому свободу вибору матеріалів у вирішенні своєї ідеї в ландшафтному просторі [3].

Ці роботи зазвичай документувалися за допомогою фотографій, фільмів і карт, щоб мати можливість демонструвати їх у галереях. Розглянемо деяких з них:

1. *Джим Деневан* за допомогою ленд-арту взаємодіє з рельєфом землі, створюючи роботи різного масштабу на піску, землі та льоду. Ці твори варіюються від невеликих композицій на пляжі до великих земляних робіт розміром з місто [4].

2. *Нільс-Удо* створює великі інсталяції для окремих місць, які відображають людські стосунки та вплив на природу. В 1960-х роках Нільс-Удо досліджував природне середовище та використовував органічні матеріали для створення неземних скульптур у вигляді «гнізд», що піднімаються із землі. Його інсталяції служать роздумами про цикл життя та природну історію [4].

3. *Роберт Смітсон* розробив інноваційні способи дослідження наших стосунків із планетою та розширення меж мистецької практики. Основоположним твором мистецтва Роберта Смітсона була «Спіральна пристань», 1970. В результаті будівництва дамби поблизу Великого Солоного Озера (Юта, США), збільшилась концентрація солестійких бактерій і водоростей, що призвело до унікального червонувато-фіолетового кольору води. Привертаючи увагу до проблем навколишнього середовища, Роберт Смітсон створив свою роботу, яка нагадує стародавній символ, на пошкодженому озері [4].

4. Саймон Бек створював свої «полотна» в засніжених пейзажах навколо села Сільверторна (Канада). Геометричні малюнки були натхненні сніжинкою Коха і з часом ставали все більш складними. Робота Саймона Бека, зазвичай, охоплює площу від 1 до 4 га. Його творіння є унікальними мистецькими виставами, технічно сформованими різноманітними та складними умовами середовища [4].

5. Агнес Денес – піонер екологічного мистецтва, вона створила «Пшеничне поле – Конфронтація» – один із найбільших трансгресивних шедеврів ленд-арту. Він створювався протягом чотирьох місяців навесні та влітку 1982 року, коли Денес за підтримки Public Art Fund сфотографувала поле золотої пшениці біля Уолл-стріт і Всесвітнього торгового центру в Нижньому Манхеттені [4].

6. Ярослав Козяра – польський художник, творець земних картин. В рамках проєкту «Land-art – мистецтво на кордоні», створив на польсько-українському кордоні композицію, що об'єднала два прикордонних містечка Городище (Польща) та Варець (Україна) [5].

7. Сергій Якунін є знаковим представником українського ленд-арту, який один з перших звернувся до властивостей природних матеріалів і є важливим представником розвитку самобутнього вітчизняного ленд-арту [3].

Українські художники активно звернулися до ленд-арту в кінці 1980-х. Почали з'являтися ленд-арт симпозиуми завдяки послідовній роботі Олександра Бабака, Олександра Бородея, Володимира Бахтова, Ганни Гідори, Олексія Литвиненка, Петра Бевзи, Олексія Малих, Андрія Блудова, Валерія Шкарупи, Віталія Сердюкова [2].

Раніше в мистецькому середовищі ленд-арт не сприймався як мистецтво, але сьогодні ситуація змінилася і тепер ленд-арт як мистецьке явище пропонує різноманітні проєкти, що проявляються в ландшафтному дизайні.

Висновки. Ленд-арт набув поширення в США у 1960-х та в Європі у 1970-х роках. В основі більшості знакових творів ленд-арту лежать не тільки образні рішення, як загалом у мистецтві, в них створюються художні повідомлення для спілкування з глядачем, передачі позиції автора, формування суспільної думки, які оцінюються на когнітивному рівні. Ідеї ленд-арту постають з «філософії місця», ландшафт розуміється як віддзеркалення не тільки екології, але й філософії, соціології, історії, антропології, міфології, символіки, історії культури тощо. Ленд-арт як мистецтво – це перш за все робота з ідеєю, символом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вишеславський Г. Ленд-арт у творчості українських митців. *Сучасне мистецтво*. 2017. № 13. С. 59–72 [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/S_myst_2017_13_7.
2. Новік Г. В., Булкіна П. О. Філософія мистецтва ленд-арту. *Теорія та практика дизайну : зб. наук. пр. Серія : Садово-паркове господарство*. 2022. № 26. С. 268–274 [Електронний ресурс]. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2022.26.32>
3. Лісова Н. Л. Філософія довкілля у творчості Сергія Якуніна. *Young Scientist*. 2021. № 5 (93). С. 43–47.
4. Was ist Land-art? 5 Künstler, die Kunst in der Natur geschaffen haben. P55. ART [Електронний ресурс]. URL: <https://www.p55.art/de/blogs/p55-magazine/5-artists-who-created-art-in-nature?srsId=AfmBOortLe7IB93kX5YjUFmDJtIo-fxpsgzlxtnvU4iVougKE9 qeqJNS>
5. Проєкт «Land-art – мистецтво на кордоні». Польський інститут. Київ. «Транскордонні дні добросусідства» [Електронний ресурс]. URL: <https://surl.li/zdnobh>